

Nárai Hírmondó

2006/4

Független Közéleti Információs Magazin

Megjelenik negyedévente

Szerkesztették: Marton Melinda, Molnárné Németh Emma, Németh Tamás • Felelős kiadó: Németh Tamás
www.naraihirmondo.pantel.net • E-mail: naraihirmondo@freemail.hu • Telefon: 94/314-763

Emlékezés 1956 hőseire

Amikor a kommunizmus áldozataira emlékezünk, a múltra emlékezünk. Egy egész országra, áldozatnak odadobott hazánkra. A szabotőrnek beállított munkásra, a kuláknak bélyegzett parasztra, a reakciósként üldözött polgárra, az élősdiinek kikiáltott gyárosra, a magyar hadsereg feledésre ítélt katonáira és munkaszolgálatosaira. De azok is a kommunizmus áldozataivá váltak, akiket a saját hitük csalt kelepcébe, és mire rádöbbentek erre már túlságosan súlyos árat fizettek érte. Áldozatává vált az a sok nincstelen ember is, aki egy jobb jövőben bizakodva váltott hitet és eszmét.

Emlékezzünk az 1956-os forradalom és szabadságharc aktív résztvevőire, akiket a kádári megtorlás súlyos börtönbüntetésre ítélt, akiket alapvető emberi jogaiktól megfosztva rendszeres megfigyelés alatt tartottak. Akik 1956-ban a független, demokratikus Magyarorszáért küzdöttek, amelyben az emberi jogok, a természetes erkölcsi elvek – a társadalmi igazságosság szem előtt tartásával – a közjő érdekében próbáltak érvényesülni.

A szívünkben a gyűlölet és a harag helyett szeretetnek kell élni hazánk sorsa iránt, mert nemhiába küzdöttek az 56-os hősök. Meggyőződés, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc

a szovjet bolsevik világhatalmat alapjaiban rendítette meg. A magyar nép nemcsak azt nyilvánította ki, hogy mindig is Európához tartozott, hanem jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy eggyé kovácsolódhasson Európába. Az Európai Unióba való felvételünket így nem kegynek, hanem történelmi szükségszerűségnek és a vezető hatalmak erkölcsi köteletségének is tarthatjuk.

Örülhetünk és büszkék lehetünk, hogy ehhez a nemzethez tartozhatunk, amely 1848-ban és 1956-ban is bebizonyította, hogy képes kiállni önállósága mellett. 1956-ban a nyugati hatalmak kénytelenek voltak szemlélői maradni az eseményeknek, mivel egy esetleges beavatkozásra szovjet részről minden kétséget kizáróan atomfegyveres ellencsapás lett volna a válasz, ahogy ezt az egykori szovjet katonai vezetők is elismerték.

1956. november 4-e után a magyar nemzet százszor annyi vért ontott a szabadságért, mint annak előtte. A harcosokat levették, üldözték, bebörtönözték és felakasztották, de megtörni nem tudták. Mert nem lehet megtörni egy olyan nemzetet, amely 1956-os, vagyis igen magas erkölcsiséget mutat fel a világnak.

Németh Tamás

Emlékezzünk az 1956-os forradalom és szabadságharc 50 éves évfordulóján

Az 1956-os forradalom előzményei és lefolyása

Péntek László

Ez év október 23-án lesz 50 éve, hogy a magyar nép szembefordult a szovjet megszállással a demokratikus államrend bevezetése érdekében. Történelmi napok következtek. A kis magyar nemzet hátrálásra kényszerítette a szovjet világhatalmat és hazai csatlósait. Az újabb kori történelemben még az 1848-as szabadságharc sem váltott ki olyan nemzetközi érdeklődést, mint az 1956-os forradalom. Lenyűgöző volt a Magyarország iránt világszerte kinyilvánított szimpátia és együttérzés. Ilyen hírneve hazánknak még nem volt. A tragédiánk, hogy ezt a

hősies napok voltak. Bizonyára kortársaim közül sokan osztják személyes véleményemet: immár hosszú életemnek legnagyobb élménye, az 1956-os szabadságharc volt.

De mi vezetett a felkeléshez és hogyan zajlott le? Írásomban összefoglalom az eseményeket a háború végétől a forradalom bukásáig.

1. Demokratikus kísérlet 1945-től 1948-ig

Még a háború befejezése előtt megalakult az ország keleti, már felszabadított részében Debrecen központtal egy ideiglenes magyar kormány. Ennek a kormánynak első rendeletei közé tartozott a föld-reform végrehajtása. Ez égető probléma volt, mert a Horthy-rendszer képtelen volt az antiszociális, feudális jellegű nagybirokrendszert békés úton megreformálni. A baloldali pártok aránytalanul nagy befolyására utal a nagyarányú államosítás. Már 1945 és 1948 között államosításra kerültek a bányák, az áramszolgáltatás, a bankok és minden üzem, mely több mint 100 személyt foglalkoztatott.

A háború befejezése után újjáalakultak a pártok és 1945. november 4-én megtörténtek az első szabad választások. A kommunisták annak

1-8 1956-os emlékezések

9 Bródytól Szócéig

10 Egészségügy

12 Választási Információ

12 Sport

ellenére, hogy néhány népszerű intézkedést, különösen a földosztást, a saját érdemüknek tekinthették mégis csak 17%-os eredményt értek el. A választást a Kisgazdapárt nyerte 57%-os eredménnyel. Annak ellenére, hogy a Kisgazdapárt abszolút többséget szerzett, szovjet nyomásra koalíciós kormány alakult (a Szociáldemokraták 17%-ot, a Nemzeti Parasztpárt 7%-ot kapott). Ebben a felállásban az egyik legfontosabb minisztériumot, a Belügyminisztériumot, a kommunisták ragadták a kezükbe, így a rendőrséget is ők irányíthatták.

A politikai életben a kormány az ún. „szálmítaktika”-t alkalmazta. A jobboldali politikusokat féligaz, vagy hamis gyanúsítás alapján egyenként vagy csoportosan pártjuk elhagyására kényszerítették, vagy a pártok maguk kényszerültek őket kizárni. A helyzet odáig fajult, hogy a miniszterelnök, Nagy Ferenc, 1947-ben svájci útjáról nem mert visszatérni. A kommunisták új választásokat kényszerítettek ki, amelyet a csalások ellenére sem tudtak megnyerni (22,3%-ot kaptak). Továbbra is kezükben maradtak azonban a kulcspozíciók. A jobboldal közben több pártra szakadt, a Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt pedig egyesült. 1948. szeptember 9-én a hírhedt kommunista pártvezér, Rákosi Máttyás a Parlamentben bejelentette a hatalomátvételt, és 1949 februárjában megszűnt a parlamenti ellenzék.

Már ebben az ún. demokratikus kísérleti korban is sorozatos jogsértések történtek, például Kovács Béla, a Kisgazdapárt főtitkára, 1947 februárjában egyszerűen eltűnt. Később kiderült, hogy a szovjet titkosszolgálat elrabolta és a Szovjetunióba deportálta, Varga Béla, a Parlament elnöke, 1947-ben csak az utolsó pillanatban tudott külföldre menekülni, és így tovább.

2. A „fordulat évétől” Sztálin haláláig (1948 – 1953)

A demokratikus pártok szétverése után kialakult az egypártrendszer, 1949. május 15-én zajlottak le az első, erre a rendszerre jellemző „választások”. Csak egy pártra a „Népfrontra” lehetett szavazni. Az eredmény 94%-os volt (később nem elégedtek meg ilyen „szerény” eredménnyel, legalább 99%-os eredményt produkáltak). Az ország legfontosabb irányító szerve a Párt Központi Bizottsága lett. A kormányban, az általa hozott határozatokat kellett végrehajtani. A KB 120 személyből állt, de gyakorlatilag mérvadó csak négy személy: Rákosi, Gerő, Farkas és Révai volt.

2.1. A társadalom megfélemlítése

A kormány legsürgősebb feladatának az **elnyomó rendszer tökéletesítését** tartotta. Elsősorban a debreceni kormány idején alakult Államvédelmi Osztályt (ÁVO) szervezték át **Államvédelmi Hatósággá (ÁVH)**. Ez azt jelentette, hogy az ÁVH-t gyakorlatilag minisztériumi rangra emelték (addig az ÁVO a Belügyminisztérium egy osztálya volt). Vezetője a hírhedt Péter Gábor (korábbi neve Auspitz Benjamin, foglalkozása szabósegéd volt) lett. A hatóság állománya 35.000 személy volt. A **hadsereg** vezetését egy ugyancsak véreskező egyénre, Farkas Mihályra (korábbi neve Wolf volt) bízták. Bevezették a szovjet mintájú egyenruhát és a szovjet hadsereg szokásait. A **Népügyészséget** gyakorlatilag közvetlenül Rákosi alá rendelték, a **belügyminiszter** a keménykező Rajk László lett.

A káderpolitika: A régi rendszer vezetőit állásukból eltávolították, még akkor is, ha politikai előéletük kifogástalan volt. Szakképzett-ségükre sem voltak tekintettel. Helyükre általában az úgynevezett „gyorstalpaló tanfolyam”-okon képzett, nagyon alacsony iskolai végzettségű káderek kerültek. Előfordult, hogy az ilyen káderek között valóban tehetséges emberek is voltak, akik feladatukat egy bizonyos idő után kiválóan ellátták. Döntő részük azonban csak arra volt jó, hogy a „piszkos munkát” elvégezze.

E sorok írója személyesen tapasztalta, hova vezetett az ilyen káderpolitika. Mikor 1950 őszén behívtak katonának, megállapítottam,

hogy az alakulat tisztjei alig voltak idősebbek, mint a behívott katonának, egy részük még a hat elemet sem végezte el és csak a megelőző nyáron, kéthónapos tiszti tanfolyam elvégzése után váltak tisztté. Tüzér alakulat lévén egy ilyen szerencsétlen tisztnek kellett volna elmagyaráznia, milyen pályát ír le egy ágyúövedék és hogyan kell elvégezni a bemérést. Persze, hogy csak állt egyik lábáról a másikra a tábla előtt, míg végül szünetet rendelt el. Így ment ez napról napra. Amikor hat hónap múlva az 1951. április 4-i felszabadulás ünnepén

a Balaton partjára (Siófokon szolgáltam) kihúzott négy ágyúból díszlövést kellett volna leadni, nem volt az ezredben egy tiszt sem, aki ezt el tudta volna végezni. Végül előkerítettek egy a múlt rendszerben szolgált törzsrörmestert, aki aztán leadott egy díszlövést.

Különlegesen erkölcstelen tett volt a besúgórendszer felépítése. A társadalom minden rétegében, minden bérházban, üzemben és hivatalban létezett ilyen. Végül az egész társadalomban az egymás elleni bizalmatlanság légköre vált uralkodóvá.

Szinte napról napra fedeztek fel „**államellenes összeesküvés**”-eket. Ezeket aztán hangos propaganda kíséretével az ún. „kirakatpercek”-ben hozták nyilvánosságra. Ezek a perek mindig egy bizonyos foratókönyv szerint zajlottak le. Már előre tudták kinek mit kell bevallania, hány vádlottat végeznek ki, mennyi börtönbüntetést kapnak a többiek.

Ilyen kirakatpercek zajlottak le pl. az egyházak vezetői ellen. Legismertebb volt a Mindszenty-per, ezt követték a Grösz érsek elleni, valamint az Ordass református püspök elleni perek. Két per szereplőinek egy részét személyesen ismertem, és az információkat tőlük személyesen kaptam. Szombathelyen néhány húsz év körüli fiatal arról álmodozott, hogy megdöntik a rendszert. A csoportot „leleplezték”, és bíróság elé állították. Kettőjüket kivégezték (az egyik osztálytársam volt, a másik nálam egy évvel feljebbi osztályból való volt). Egy harmadik osztálytársam szintén halálbüntetést kapott, de büntetését életfogytiglanra változtatták. A többi résztvevő hosszabb-rövidebb börtönbüntetést kapott.

Egy másik perben szintén egy volt osztálytársam volt az egyik vádlott. A bűne az volt, hogy egyik egyetemi szünetben Pestről röplapokat vitt Szombathelyre, tetteért nyolc év börtönbüntetést kapott. Ő mesélt a magyar „jogállam”-ról is egy példát, mikor 1957-ben a véletlen Münchenben összehozott bennünk. A váci fegyházban töltötte a büntetését, amikor az 1953-as enyhülés korában (erről később) eszébe jutott, hogy az ítélethirdetés után a „védőügyvéd”-je fellebbezést nyújtott be. Kihallgatást kért a börtön parancsnokánál, hogy megtudja, mi lett ebből a fellebezésből. Tőle tudta meg, hogy a tárgyalás megtörtént és a büntetését tizenegy évre felemelték! Úgy, hogy őt meg sem hívták a tárgyalásra.

Szomorú szívvel gondolok egy másik, felsőcsatári származású osztálytársamra is, akit 1953-ban állítólagos kémkedés miatt végeztek ki. Isten nyugosztalja.

De nem csak az „osztályellenség” ellen folyt a harc. **A párton belül** is állandó **tisztogatások** zajlottak. A leghíresebb per a

„Rajk-per” volt. Rajk régi meggyőződéses kommunista volt, a Horthy-rendszer alatt is Magyarországon tartózkodott és Kádárral együtt a földalatti mozgalom jelentős vezetője volt. Tehát nem volt moszkovita, mint a legtöbb fontos vezető (Rákosi, Gerő, Nagy Imre stb.). Rákosi féltékeny volt rá. A Titó elleni kampány folyamán alkalmat keresett a félreállítására, ezért megvádolták, hogy Titóval paktált. A per, melyben Kádárnak az a szerep jutott, hogy Rajkot egy el nem követett tett bevallására rábírra, Rajk kivégzésével végződött. A sors iróniája, hogy nem sokkal később Rákosi Kádárt is börtönbe vettette, ahol megkínózták és ahonnan csak évek múltán szabadult.

A terror különféle megnyilvánulásait szinte lehetetlen felsorolni. Ott volt **Recsk**, egy Heves megyei falu, ahol egy titkos munkatáborban embertelen körülmények között 1.200 embert tartottak fogságban minden előzetes per lefolytatása nélkül. Ott vannak a **deportációk**, melyek keretében az ún. polgári és ellenséges elemeket egyik óráról a másikra lakásuk elhagyására kényszerítették és az ország másik részére (pl. Hortobágy) szállították sorsukra hagyva őket. Ebben az időben terjedt el a csengőfrász kifejezés. Az elhurcolások általában a hajnali órákban, a házba vagy lakásba való becsengetés után történtek. Mindenki remegett tehát, mikor a csengő megszólalt. A **kuláküldözés** is – a vagyon elkobzásán túl – sok esetben deportációval végződött. A mi falunkban is sok érintettet találhatnánk (habár itt a deportálás az akkori kommunista párttitkár bátor kiállása következtében szinte csodaszámba menően elmaradt).

2.2. A gazdasági helyzet alakulása

Az általános helyzetre a Szovjetuniónak a csatlós államokat kizsákmányoló politikája volt jellemző. Az ún. „Molotov-terv” elve az volt, hogy a Szovjetunió a csatlós országoktól a világszintű ár alatt vásárolja

meg az árukat, míg a Szovjetunióból származó termékeket az adott országok a világszintű ár fölött kötelesek megvenni. A **mezőgazdaság** kollektivizálása azonban csak részben járt sikerrel. 1953-ban a mezőgazdasági területek 60%-a még mindig magántulajdonban volt, de a parasztságra nehezedő nyomás a kibírhatatlanságig fokozódott. A parasztság kiszíjolásának és szövetkezetekbe kényszerítésének hírhedt eszköze a **beszolgáltatási és adózási rendszer** volt. Ennek keretében minden egyéni gazdának részletesen előírták mennyi gabonát, mennyi állatot és állati terméket köteles beszolgáltatni és mennyi adót befizetni. Jaj volt annak, aki ezt nem teljesítette! A városi üzemekből toborzott aktivistákkal az utolsó szem gabonát is lesepergették a padlásokról, ha nem volt meg a beadásra előírt mennyiség. A beszolgáltatáshoz még hiányzó mennyiséget sokan a piacon pénzért vették meg. A parasztság, mely az ország kenyereit megtermelte, odáig jutott, hogy saját magának nem volt mit ennie. Ismerek eseteket, hogy Szombathelyen az üzlet előtt a falusiakat teherautóra rakták, elvitték és valahol aztán szélnek eresztették őket. Voltak az országban olyan esetek, hogy kicsiségekért, pl. fekete

vágásért, embereket kivégeztek. Minden kis „kihágás” szabotázsnek minősült, amit szigorúan büntettek.

A mezőgazdaság állami és szövetkezeti szektora teljesen inaktív volt. A gazdaságok élén képzetlen pártkáderek álltak. A fejtelenség és pazarlás elképzelhetetlen méreteket öltött. Ehhez jött még, hogy az „első öt éves terv” teljesítése érdekében a mezőgazdaságból kb. 600.000 dolgozót az iparba csoportosítottak át. Ilyen körülmények között, az ország élelmiszer-ellátása csődbe jutott. Az üzletek jóformán üresek voltak. A kenyérüzletek előtt hosszú sorok álltak. Húsárut általában egyáltalán nem lehetett kapni. De a ruházati cikkekkel sem volt más a helyzet.

A fordulat éve után a kisüzemeket is felszámolták, de sorra kerültek a kisiparosok és kiskereskedők is. (A mi tejüzemünket is akkor vették el. Egyik nap megjelent a tanács két embere. Leltárt vettek fel. Az épületet lezárták és a kulcsot elvették.) Így a magánvállalkozás minden téren megszűnt. Az **ipar**, különösen a nehézipar fejlesztése volt a gazdaságpolitika súlypontja. Persze itt is megbosszulta magát, hogy a vezető állásokba képzetlen pártemberek kerültek. Ésszerűtlen beruházásokkal, pl. a dunapentelei (később Sztálinvárosnak nevezték) vasgyár építésével óriási összegeket pocskoltak el. Az ipari munkásság, mely a kommunista ideológia szerint a társadalom gerincét képezte, mindig nehezebb helyzetbe került. Az öt éves terv teljesítése érdekében állandón emelkedtek a **munkanormák**. Kitaláltak olyan mozgalmakat, mint a „**Sztahanov mozgalom**”. Napirenden voltak a kikényszerített ingyenes műszakok, vagy túlórák. Alkalmat mindig találtak erre: vagy mert a felszabadulást kellett megünnepelni, vagy mert május 1-je volt, vagy mert „Korea hét” volt stb. 1954-ig a reális keresetek emiatt 20%-kal csökkentek. A családoknak csak 15%-a érte el a kormány által előírt minimális jövedelmet, a munkásság 20%-ának nem volt télikapátja. 1956-ban az átlagkereset 1.212 forint volt, míg egy nem is jó minőségű öltöny legalább 2.000 forintba került.

Mindezt betetőzte a hírhedt „**békekölcsön**”. Ez „szabad akarattal” az államnak adott kölcsön volt, de jaj volt annak, aki nem jegyzett vagy nem jegyzett eleget. Elvárták, hogy mindenki a fizetésének legalább 10%-át békekölcsönre fizesse be. Katastrofálisan alakult a **lakáshelyzet** is. Különösen Budapest vált katastrofálissá a helyzet, ahol a lakosság az ipar fejlesztése miatt megnövekedett. Az öt éves tervben tervezett 220.000 lakásból csak 103.000 készült el. Rontotta az arányt, hogy közben 42.500 lakás lakhatatlanná vált. Ezzel szemben köztudott volt, hogy Rákosi, Gerő és a többiek fényűző villákban laktak Budapest legjobb negyedeiben.

2.3 Sztálin halála

Az általános elégedetlenség 1953-ban érte el csúcspontját, ekkor **meghalt Sztálin**, a tízmilliók haláláért felelős diktátor. Sztálin halálával egy új korszak kezdődött a világtörténelemben, így Magyarország történelmében is.

3. Az átmeneti enyhülés korától a forradalom kitöréséig (1953–1956. október 23.)

Az általános elégedetlenség és az ország katastrofális gazdasági helyzete, valamint a Sztálin halála által elbizonytalanodott pártvezetőség lehetőséget adott a párton belüli bírálatok kialakulására. Ennek végső következménye volt, hogy Rákosi beleegyezett bizonyos változtatásokba. 1953-ban Nagy Imre lett a miniszterelnök, aki július 4-i beszédében hozta nyilvánosságra programját. Főbb elemei: azok a parasztek, akik a TSZ-ekből ki akartak lépni, kiléphetek, a nehézipar helyett a könnyűipar fejlesztése, az internáltak szabadon bocsátása és 1953. október 31-ével általános amnesztia kihirdetése. Nagyon jól emlékszem, hogy ez a beszéd az elcsüggedt és demoralizált lakosságban felébresztette a „talán nincs még minden elveszve” gondolatát.

Ennek következtében az ellátás rövidesen javult. A kulturális életben is történtek változások. A mozik már nem csak kizárólag orosz filmeket mutattak be, a jazz elleni propaganda is legyengült, de gyökeres változás nem állt be. Ennek fő oka az volt, hogy a pártvezetőség

valójában nem állt az új program és Nagy Imre mögött. Rákosiék keresték, hol köthetnek bele az új eszmék képviselőibe. Mivel a látványos eredmények elmaradtak és mivel a Szovjetunióban Sztálin halála után még mindig nem szilárdult meg a további ideológiai irány, **Rákosiéknak sikerült a kereket visszafordítaniuk.** Nagy Imrét 1955 áprilisában leváltották, sőt novemberben a pártból is kizárták, az új miniszterelnök pedig Hegedüs András lett.

Az ÁVH eközben mind jobban kifejlesztette besúgórendszerét. Modern technikával lehallgatták a telefonbeszélgetéseket, felbontották és lemásolták a postán küldött leveleket, titkos felvevőkészülékeket szereltek fel (pl. az angol követséggel szemben levő Patyolat bolt „O” betűje mögött kamera volt, mely a követség minden látogatójáról felvételt készített). A politikai perek sem zárultak le, volt például per két ferences szerzetes ellen és egy „ellenforradalmi és összees elemek” elleni per, mely öt halálos ítélettel végződött.

De minden hiába volt, Rákosiék már nem tudták az erjedést megállítani. Rákosi részt vett 1956 februárjában a moszkvai XX. kongresszuson, melyen Hruscsov híres beszédét tartotta. Ebben leleplezte Sztálin és társai tetteit. Beszélt a túrhetetlen személyi kultuszról, a helytelen gazdaságpolitikáról, a társadalom ellen folytatott terrortól. Erről a találkozóról Rákosi megzavarodva tért haza. A titkos beszéd tartalma rövidesen nyugaton is, és a nyugati rádiók által, Magyarországon is ismertté vált. Nagy Imre, akit ugyan a pártból kizártak, de nem tartóztattak le, időközben maga köré gyűjtötte a reformokat akaró kommunista értelmiséget. Ennek az értelmiségi csoportnak a holdudvarából jött létre a **Petőfi-kör.** Első összejövetele 1955 augusztusában volt, nem több mint harminc résztvevővel. A Körben aktuális politikai és gazdasági témákat beszéltek meg, ezért a szervezet iránti érdeklődés fokozatosan erősödött. Így az egyetemről a Néphadsereg tágasabb Tiszti Kaszinójába tették át a viták színhelyét. 1956 májusától egyre több, a kommunistáknak kényes téma került megbeszélésre. Történelmi jelentőségűvé vált az 1956. június 22-i vitaest. Témája eredetileg a volt illegális kommunisták és a jelenlegi

fiatal értelmiség összehasonlítása volt. Egyszer csak Rajk László özvegye lépett a mikrofonhoz és nyilvánosan követelte férje rehabilitását és fia visszaadását. A résztvevők között nyugtalanság támadt. Hangosan kiabáltak: „le Rákosival, le a bűnözőkkel, éljen Magyarország”.

A június 27-i rendezvény témája pedig már a sajtó volt, amire több ezer érdeklődő jött össze. Mivel a terem ennyi embert nem tudott befogadni, az utcát is betöltő tömegnek hangszórók segítségével közvetítették a hozzászólásokat. A fő előadó az ismert író, Déry Tibor volt, a heves viták éjjel 3-ig tartottak. Olyan jelszavak is elhangzottak, mint: „Le a kormánnyal! Éljen Nagy Imre!” Ezt aztán a Párt már nem tűrte. A Kört ellenforradalminak nevezte és megakadályozta a további rendezvényeket. De Rákosi hatalmának csorba esett, Moszkva urai is megállapították, hogy Magyarországon a helyzet tarthatatlan. Július 17-én megjelent Budapesten Mikoján, hogy részt vegyen a Központi Bizottság ülésén. Rákosi az ülésen azt javasolta, hogy a Petőfi-kör vitáival kapcsolatban 400 embert tartóztassanak le. De az ő ideje azonban lejárt. Leváltották a párt főtitkári posztjáról, július 21-én pedig titokban elhagyta Magyarországot és a Szovjetunióba távozott. A párt

új főtitkára a Rákosinál semmivel sem jobb Gerő Ernő lett (korábbi neve Szinger Ernő volt). Legfőbb gondja az volt, hogyan lehetne a pártban a mindinkább megerősödő liberális szellemet visszaszorítani, de ez a szellem a palackból már kiszabadult, egyik gócpontja az **Írószövetség** volt. Megtörtént az a kommunisták számára eddig elképzelhetetlen dolog, hogy Déry és Tardos kizárását az Írószövetség megtagadta. Az **Irodalmi Újságban** Háy Gyula cikkei: „Szövetség az igazsággal” és „Miért nem szeretem én őt tulajdonképpen” (ez az ’ó’ egy fiktív Kucsera elvtárs volt) óriási visszhangra találtak. Mivel az Irodalmi Újság papírkontingense csak 150.000 példány nyomására futotta, az emberek az utcán a megjelenés napján összeverekedtek, hogy egy példányhoz hozzájussanak. Ez történt az első ízben szeptember 7-én megjelent **Hétfői Hírlappal** is.

Az írók eközben járták az országot és gyűléseket tartottak. Én magam is részt vettem az országosan híressé vált gyűlésen Győrött, melyet Háy Gyula tartott. Itt hallottam először arról, hogy Magyarországon uránt bányásznak és azt egy titkos szerződés alapján a Szovjetunióba szállítják. Hallatlan volt és országos visszhangot keltett az egyik résztvevő nyilvános követelése, hogy a szovjet hadsereg hagyja el Magyarországot. Késő éjjel lelkesedéstől ittasan kerültem ágyba.

Óriási esemény volt **Rajk újratemetése.** A közvélemény nyomására a Párt elhatározta, hogy teljesíti Rajk özvegyének kérését, ezért Rajkot exhumálták és október 6-án újratemették. A Párt rettegett ettől a naptól. Rajkot a nép valójában nem szerette, de a párt vele kapcsolatos bánásmódja mégis felháborította. Több mint százezen jelentek meg a temetésén. A résztvevők és a sajtó is feszült hangulatról számolt be. A tömeg néma maradt. Szótlanul hallgatta végig a pártvezetők volt elvtársukról szóló beszédeit, akinek halálát ők maguk határozták el, és hajtották végre.

Az események aztán felgyorsultak, de nem sejtette akkor még senki, hogy néhány nap múlva kitör a forradalom. Nagy Imrét október 14-én rehabilitálták. Október 16-án a szegedi egyetem hallgatói elhatározták a DISZ-ből való kilépésüket. Újraalapították a demokratikus kísérlet korában már egy ideig működő nem kommunista irányítású MEFESZ-t (Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége). Október 21-én a többi egyetemek és főiskolák is csatlakoztak a szegedi kezdeményezéshez. És jött az utolsó aktus: a Műszaki Egyetem hallgatói október 22-én elhatározták, hogy másnap a Bem-szobornál tüntetést rendeznek, melyen a lengyel eseményekkel való szimpátiájukat fejezik ki. 14 pontból álló listát állítottak össze, amely a magyar kormányhoz intézendő követeléseiket tartalmazta. A legfontosabb pontok a következők voltak: az orosz csapatok kivonása az ország területéről, Nagy Imre legyen újra miniszterelnök, szabad és titkos választások, a mezőgazdaság és az egész gazdasági élet reformja, igazságügyi reform, sajtószabadság, nyilvános bírósági eljárás Farkas Mihály ellen, Magyarország Moszkvától való függésének felszámolása. Alea iacta est (a kocka el van vetve). Már nem volt visszaút.

4. Dicsőséges napok. Keserű bukás (1956. október 23. – 1956. november 4.)

A Műszaki Egyetem 14 pontot tartalmazó programját az egyetemisták sokszorosították és elvitték a város fontosabb üzemeibe. A legtöbb esetben sikerrel jártak, a munkások kézzől kézre adták a szöveget. A Központi Bizottság, mely Gerő nélkül tárgyalt, aki egy delegációval már napok óta Jugoszláviában tartózkodott, és csak délben várták vissza, elhatározta, hogy megtiltja a demonstrációt. De a készülődést már nem lehetett feltartóztatni. A fiatalság elhatározta, hogy a tilalmat nem veszi tudomásul. Közben a Tudományegyetem ifjúsága, tanáraival együtt, szintén elhatározta, hogy ők is kivonulnak. A cél a Múzeum kerti Petőfi-szobor volt. Délben a rádió bementa, hogy a belügyminiszter a felvonulási tilalmat visszavonta. Erre a felvonulások megkezdődtek. A hír futótűzként terjedt. Sok vállalati és hivatali alkalmazott otthagya munkahelyét és a felvonulókhöz csatlakozott. Néhány helyen az ablakokból nemzeti szalagot dobtak le a tömegbe. A hangulat inkább ünnepélyes, mint forradalmi volt. A

délelőtti műszak befejeztével a gyárak munkássága is mind nagy létszámban csatlakozott, az eddig főleg egyetemistákból álló tömeghez.

A **Petőfi-szobornál** egy rövid gyűlés volt csak. Sinkovits Imre elszavalta a „Talpra magyar”-t. Üdvözlő szavak hangzottak el. Valaki azt javasolta, hogy menjenek el a **Bem-szoborhoz** és csatlakoz-

zanak a Műszaki Egyetem által szervezett demonstrációhoz. Ott közben kb. 20.000 ember gyűlt már össze. Köztük volt a Petőfi Akadémia 800 tisztjelöltje is és egyre több munkás. Felolvasták a 14 pontot, a Petőfi-kör tagjai, valamint művészek mondtak beszédet. De nem a beszédek voltak fontosak, hanem az együttlét és a szabadság mámorító érzése, valamint az, hogy mindenki magyar-nak érezhette magát. Megjelentek az első olyan nemzeti lobogók, amelyekből a kommunista jelképeket kivágták, és mindenféle a „Szabadság”, „Függetlenség” jelszavakat lehetett olvasni. Ettől kezdve azonban a felvonulás már kikerült a felkelők ellenőrzése alól. A terv szerint este hat körül a tüntetésnek be kellett volna fejeződnie. De senki sem akart hazamenni. Valaki javasolta, hogy vonuljanak a Parlament elé és kérjék, hogy Nagy Imre beszéljen a tömeghez. Új jelszavak hangzottak el: „Le a Sztálin szoborral!”, „Törvény elé Rákosit!”, „A szovjet sereg menjen haza, Sztálin szobrát vigye haza”!, „Vesszen Gerő!”, „Forró vizet a kopaszra!” (Rákosit értették alatta), „Magyar kormányt akarunk, Nagy Imrére szavazunk”. A párt emberei megpróbálták a hangulatot csitítani. Röplapokban kérték a tömeget, menjen haza és várja meg nyugodtan Gerő 20 órára bejelentett rádióbeszédét. De ezekre a röplapokra már senki sem volt kíváncsi. A **Parlament előtti tömeg** eközben már kb. 200.000 főre dagadt. A Parlament ablakai sötétek voltak. A tömeg feszült hangulatban várakozott. Újra meg újra követelte Nagy Imre megjelenését, de nem történt semmi. Valakinek az az ötlete támadt, hogy a rádióhoz kell menni és a 14 pontot ott felolvasztatni. A tömeg egy része elkezdett a rádió felé özönlöni. 20 órakor a rádió megkezdte Gerő beszédének sugárzását. Ebben kommunista frázisokkal a párt egységéről meg a munkás-paraszt összefogásról fecsegett. De ami a tömeget a legjobban felháborította, hogy a demonstrálókról mint csőcselékről beszélt (én magam is hallottam a beszédet és emlékszem, hogy felháborodtam én is). Közben végre Nagy Imre is megjelent a Parlament ablakában és rövid beszédet tartott. Először elvtársaknak szólította a tömeget, de a tiltakozások miatt áttért a honfitárs megszólításra. A beszéd túl óvatos volt, a tömeg elégedetlenül morgott. Közben az a hír terjedt el, hogy a **rádiónál a tömegbe lőttek**, ekkor a Parlament elől mindenki a rádióhoz indult. Ott közben a rádió vezetősége (Benke Valéria) beleegyezett, hogy a tüntetők egy delegációja az épületbe léphet és közölheti kívánásait. Ez meg is történt, de a rádió vezetősége felsőbb beleegyezés nélkül nem volt hajlandó a követeléseket a rádióban felolvasni. Közben a tömeg nyomása annyira megerősödött, hogy a delegáció tagjainak nem sikerült az épületből kijutni. Egy ÁVH-s különítménynek, melyet a rádió őrsegének megerősítésére

küldtek ki, vissza kellett fordulnia, mert a tömeg olyan gúnnyal és fenyegetően fogadta, hogy parancsukat nem tudták teljesíteni. Örömrivalgás volt a válasz, egyszer csak fegyverek dörrének és a tömegben többen meghaltak és megsebesültek. A tömeg pánikszerűen menekült, de nem sokáig, mert a rendőrségtől és a katonaságtól fegyvereket szereztek. A rádiónál egész éjjel tartó harc kezdődött (mikor másnap kora reggel Győrben a rádiót bekapcsoltam, csak recsegést meg lövések zaját lehetett hallani). A város másik részén közben a hatalmas Sztálin szobrot döntötték le a tüntetők. Végül csak Sztálin csizmái álltak a talapzaton.

Ekkor már a szovjet hadsereg úton volt. Éjjel 4 óra 30-kor **megjelentek az első páncélosok** Budapest utcáin és lőttek a felkelőkre, de azok is visszalóttek és benzinpalackokkal („Molotov-koktéll”) páncélosokat tettek harcképtelenné. A kormány élén ekkor hivatalosan már Nagy Imre állt, napokig nem volt világos, hogy a sok, a népek nem tetsző hivatalos nyilatkozat tényleg tőle vagy Gerőtől származik-e. Újabb és újabb időpontokat jelöltek meg a fegyverletételre. Ezeket újra meg újra meghosszabbították, mert senki sem vette őket figyelembe. Statáriális bírósággal is fenyegetőztek, míg végül október 25-én Gerőt leváltották, utódja Kádár János lett, aki a forradalom elején Nagy Imre oldalán állt. Még mindig meg van néhány akkori röpiratom, melyek egyikén egyértelműen, mint a felkelők támogatója nyilatkozik.

Az események közül csak néhányat sorolok itt fel: **Október 25-én** nagy tömeg gyűlt össze a **Parlament előtt**. Szovjet páncélosok is jelen voltak, melyek némelyikére a felkelők magyar zászlót tűztek. Nyilvánvaló volt, hogy ezek legénysége a magyar felkelők oldalán állott. Egyszer csak lövések hangzottak el, a Földművelésügyi Minisztérium erkélyéről valakik géppuskával a tömegbe lőttek. Állítólag az orosz páncélosok visszalóttek. Nem tudom, hogy közben a megtörténtek lefolyása tisztázódott-e. Tény viszont, hogy kb. 200 halottja lett az eseménynek.

Legendás hírűvé váltak a **Kilián laktanya** és a **Corvin köz** eseményei. A Corvin köz felkelők a kaszárnyából akartak fegyvereket szerezni. Mikor ellánállásba ütköztek, fegyveres összütközésre is sor került. Az ostrom alá került alakulat segítséget kért a Honvédelmi Minisztériumtól, onnan **Maléter Pál** ezredet küldték felmentésükre. Mikor Maléter csapata megérkezett, elfogott néhány felkelőt. A kihallgatásukkor Maléter megdöbbenve állapította meg, hogy csupa tisztességes fiatallal, főleg fiatal munkással van dolga. Többen közülük párttagok voltak! Ezt látva Maléter a felkelők oldalára állt. Telefonon közölte a Miniszterrel, hogy átállt és a Minisztériumtól többet parancsot nem fogad el. Páncélosát a kaszárnya kapujában az utca felé irányuló csóvel állíttatta fel.

A harcokban kezdettől fogva nagy szerepet játszott a **Széna tér**. Itt egy **Szabó János** nevű 48 éves parasztember volt a felkelők parancsnoka. Ez a tér volt az egész forradalom alatt és a november 4-i szovjet intervenció után is a felkelés egyik gócpontja. Jelentős mennyiségű szovjet páncélosot tettek itt harcképtelenné.

Nagy visszhangot keltett az október 30-i **Köztársasági tér-i** csata. Az a hír terjedt el, hogy az ottani párházban és annak pin-céiben politikai foglyokat tartanak. Egy felkelő csoport tűz alá vette az épületet, melynek védői jelentős részben egyszerű besorozott ÁVH-s katonák voltak. A harc heves volt és a támadók győzelmével végződött, de nem vált a forradalom dicsőségére. A védők egy részét, köztük egyszerű hadköteleseket, az utcára toloncolták és a helyszínen agyonlőtték. Több más helyen is történtek sajnos önkényességek, melyek nem egy esetben lincseléssel végződtek. Pedig a **forradalom tisztasága** addig világtörténelmi viszonylatban is példátlan volt. A szétlőtt üzletek kirakatából az árukat a felkelők biztonságba helyezték és odaírták, azok hol találhatóak. Az Írószövetség a városban ládákat állított fel, melyekbe a károsultak számára pénzt gyűjtöttek. Senki sem őrizte a ládákat és mégsem tűnt el azokból egy fillér sem. Az emberekből kedvesség, segítőkészség, mondhatnám boldogság sugárzott.

Napokig tartott, míg a párt és kormány belátta, hogy forrada-

lomról és nem ellenforradalomról van szó. A kormányt többször is átalakították, a kommunista miniszterek száma és befolyása egyre csökkent. Bejelentették, hogy az ÁVH-t feloszlatták, végül még az oroszok kivonulásáról is tárgyalások indultak.

Nemcsak Budapesten, hanem vidéken is történtek fontos események, minden városban alakultak forradalmi tanácsok. **Cegléden** a rendőrséget már október 24-én lefegyverezték, **Győrben** október 24-én délután volt az első tüntetés és 25-én megalakult egy nagy felvonulás záróakkordjaként a **Szigethy Attila** vezetése alatt álló új Tanács. Ugyanaznap, röviddel a felvonulás után vált ismertté a **mosonmagyaróvári** több tucat halottal végződött tüntetés híre. A **miskolci, salgótarjáni, dunapentelei** részben véres eseményekről akkor még keveset hallottunk. A parasztság együttérzésének bizonyítékai voltak az ország minden részéből befutó **ingyenes kenyérszállítmányok** a harcoló Budapestnek. Voltak Pest környéki falvak, melyek **rendszeresen szállították az élelmiszert** a fővárosi harci központoknak. Az utolsó Nagy Imre által vezetett kormányban már csak négy miniszter volt. A miniszterelnökön kívül Kéthly Anna, Bibó István és Kovács Béla. Október 31-én úgy nézett ki, hogy a forradalom győzött, a legfontosabb követelések megvalósulás előtt álltak. A Szovjetunió hajlandónak mutatkozott, hogy csapatait az országból kivonja.

Novemb 1-jén **eltűnt Kádár**. Az új szovjet csapatok Magyarországra való beözönléséről, mindinkább megerősödtek a híradások. Ez tökéletesen ellentétben állt a Szovjetunió állításával, hogy csapatait az országból kivonja. A feszült helyzetben Nagy Imre bejelentette az ország **kilépését a Varsói Szerződésből** és kihirdette az **ország semlegességét**. A szovjet küldöttek november 3-án megkezdtek a tárgyalásokat a szovjet csapatok kivonulásáról a Maléter Pál által vezetett küldöttséggel, este pedig a szovjet csapatok főhadiszállásán, Tökölön folytatódtek a megbeszélések, ahol a szovjet titkosszolgálat akkori főnökének személyes vezetésével a magyar delegáció tagjait foglyul ejtették. Még ugyanazon éjjel az egész országban megindult a támadás a felkelés leverésére. A rádió hajnali adásában Nagy Imre rövid beszédben bejelentette az orosz támadást. Röviddel utána a rádióban már csak a világhoz intézett segélykiáltások hangzottak el. Aztán a budapesti adó elnémult, de jelentkezett egy gyenge hangú rádióadó Szolnokról. Az eltűnt Kádár újra előkerült és bejelentette az új magyar kormány megalakulását. A forradalomból megint ellenforradalom lett. Olyan gyűlölt és megvetett ember azon a napon nem volt még egy Magyarországon, mint **Kádár, a forradalom árulója**.

5. „Jaj a legyőzötteknek”. A forradalom leverése

Nagy Imre és több közvetlen munkatársa családtagjaikkal együtt a jugoszláv követségen kaptak menedéket. Mindszentyt az amerikai követség vette oltalmába, és a következő tizenöt évet ott töltötte. A kormány tagjai közül csak **Bibó** maradt a Parlamentben. Személye előtt ezen írásban is meghajtom fejemet, ezért néhány sorban szeretném azokban a kritikus órákban és napokban mutatott magatartását és tevékenységét méltatni. Mikor az orosz katonák már a Parlamentben voltak és az épületet már mindenki elhagyta, Bibó írógéphez ült és a kormány nevében a következőket írta (nem szó szerinti idézetek): *Tiltakozom az ellen az állítás ellen, hogy a magyar forradalmat fasiszta és antiszemita kihágások szennyezték volna be... Most a nyugati hatalmak*

vannak soron... Szolgává tett nemzetem érdekében, de minden európai nemzet szabadsága érdekében is hozzájuk fordulok, hogy bátor kiállásra ösztönözzem őket. De nem csak tiltakozott, a kritikus helyzet megoldására különféle jól meggondolt javaslatot is tett. Ilyen csendes és bátor emberrel még az oroszok sem tudtak mit csinálni. Amikor szobája előtt őrséget állítottak fel, belátta, hogy itt többet nem tehet. Elhagyta a Parlamentet, de tiltakozását és javaslatait még minden fontos nyugati követségen személyesen leadta. A szovjet hadsereg erős **fegyveres ellenállással** találta szemben magát. A pesti oldalon harcok folytak a pályaudvarok környékén, az Astória szállónál, az Üllői úton, a Marx téren. A budai oldalon továbbra is a Gellért hegy és a Széna tér voltak a gócpontok. Külön említést érdemelnek a Kilián laktanyánál és a Corvin közben továbbra is zajló harcok. A vidéki helyszínek közül Dunapentelén még november 10-én is ellenálltak.

És a **Nyugat hallgatott**. Az ENSZ biztonsági tanácsában megint elhalasztották a döntést. Magyarország lakossága számára immár bizonyossággá vált, hogy a Nyugat az országot a háború alatti és közvetlen az az utáni szerződéseik alapján végleg a Szovjetunió érdekszférájába sorolta és innen még a magyarok hősies harca ellenére sem válthatja ki. Az „Amerika Hangja” meg a „Szabad Európa” rádió adásai csak üres propagandák voltak. Azonban az akasztófahumor még ebben az időben sem halt ki. Ilyen röpcédulák keringtek: *Legyetek óvatosak! Ebben az országban majdnem tízmillió ellenforradalmár rejtőzködik. A lakónegyedekben arisztokraták, az üzemekben nagybirtokosok, kapitalisták, tábornokok meg püspökök sáncolták be magukat. Az egész országban csak hat munkás maradt életben. És ezek Szolnokon kormányt alakítottak (csak tartalmi idézetek).*

A fegyveres ellenállás lassan megtört, a munkásság ellenállása azonban még nem. A Munkástanácsok sztrájkokat, sőt általános sztrájkot szerveztek, hogy a forradalom legfontosabb támasza a munkásság volt, az most is megmutakozott. Az a munkásság, mely a kommunista ideológia alapján a társadalom vezetésére hivatott, az egész világ előtt bebizonyította, hogy ilyen kommunizmusra nincs szüksége. A központi munkástanács vezetője a karizmatikus személyiségű, csak 23 éves **Rácz Sándor** volt. Kádár hiába próbálta őt

és társait az új rendszer számára megnyerni. December 11-én újabb tárgyalásra hívta őket a Parlamentbe, a tárgyalás helyett azonban le tartóztatták őket. Nemzetközileg is nagy visszhangot keltett az **anyák néma menete** december 4-én. Több mint 30.000 asszony vonult csendben, fekete ruhában, fekete és nemzeti színű zászlók alatt a Hősök terére, hogy a felkelés elesetteire emlékezzék.

A **megtorlás** már novemberben megkezdődött. Mindenekelőtt megemlítésre méltóak azok a szovjet katonák, akik a forradalom oldalára álltak. Őket még november 4-én helyben kivégezték. A felkelésben résztvevő magyarok letartóztatása november 11-én kezdődött, állítólag több ezer embert a Szovjetunióba hurcoltak. Nagy Imre novemberben elhagyta a jugoszláv követséget, annak ellenére, hogy Kádárék neki előzőleg szabad eltávozást ígértek, társaival együtt Romániába deportálták. Titó tiltakozására Kádár azt válaszolta, hogy a rendszer nem kíván Nagy ellen eljárást indítani. Tudjuk, hogy mit ért a szava. Nagy Imrét és három társát 1958. június 16-án kivégezték.

Az országból a forradalom bukása után körülbelül **200.000 ember Nyugatra menekült**, ebből kb. 50.000 egyén tért vissza. Első állo-

másukról, Ausztriából, az egyes országok által vállalt kontingens alapján utaztak tovább, a nyugat majdnem minden államába került belőlük.

Néhány hét múlva ötven éve lesz, hogy én is külföldön, Németországban élek. De hazám sikerei ma is megdobogtatják, gondjai összeszorítják szívemet, az 1956-os forradalom életem legnagyobb élménye volt. Annak ellenére, hogy elbukott, az a meggyőződésem,

hogy nem volt hiába való. Tanácsokkal, különösen egy külföldön élő magyarnak az anyaországban élő magyarok számára óvatosan kell bánni. Még sem tudom megállni, hogy a magyar társadalmat arra bízassam, néhány egyszerű tény mint megváltoztathatatlan ismerjen el és a demokráciát mint értékes kincset fogadja el. Tény, hogy a kommunista rendszer minden szakaszában a társadalom minden rétegéből kerültek ki hősök. Tény viszont az is, hogy a társadalom minden rétegéből kerültek ki besugók és árulók is. Ezek nevét kivétel nélkül nyilvánosságra kell hozni. A büntető törvénykönyv szerinti bűnösöket el kell ítélni. De azután keresztény módon mindnek meg kell bocsátani. A demokrácia nem tökéletes államforma, de ki tud jobbat javasolni? A különféle vélemények küzdelmén alapul. A többségi véleményt mindenkire kötelezőnek fogadja el, de lehetőséget ad arra, hogy időről időre más többség alakuljon ki. A mindenkori politikai ellenzék nem egy gyűlöltre méltó ellenség, hanem egy más véleményű vitapartner, akivel az ország érdekében a mindenkori legjobb megoldásért folyik a küzdelem. Minden párt, mely az Alkotmány alapján működik, tiszteletet és oltalmat érdemel. A barát vagy ellenség kategóriában való gondolkodásnak meg kell szűnnie. Legjobb, ha a változást mindenki saját magánál kezdi.

Péntek László

A visszatérő visszaemlékezése

Náraiban 1956-ban nem sok minden történt, ez akkor is egy nyugodt falu volt. Tettük a dolgunkat, dolgoztunk, szórakoztunk, jártunk a kocsmába, éppen úgy, mint máskor. Aztán én pont abban a korban voltam, hogy mentem volna sorkatonának, mikor jött egy rémhír, hogy az oroszoknál képezik ki az újoncokat. A rendőr mondta, hogy már a tanácson van a behívók. Erre aztán megléptünk. 1956 novemberében a forradalom alatt mentünk el, a pontos napra már nem emlékszem, de arra igen, hogy az oroszok a nagyvölgyi domb tetején voltak harcokcsikkal, és már komoly ellenőrzéseket, igazol-tatásokat végeztek.

Dezse Gáborral úgy döntöttünk, hogy az ő motorjával vágunk neki a határnak. Könnyű dolgunk volt, mivel a körzeti orvosi rendelő Pornóapátiban volt, nekünk Náraiaknak pedig a személyi igazolványunkba a 2-es határsávi engedély volt beütve, ami azt jelentette, hogy mi itt a határszélen szabadon közlekedhettünk. Útközben a két falu között a magyar katonák megállítottak bennünk, kérdezték, hogy hova megyünk. Mondtam nekik, hogy az orvoshoz fogat húzatni, mert úgy fáj a fogam. Odaértünk Pornóapátiba, akkor még ott öntöttünk magunkba egy kis bátorítót, ezután ismét felültünk a motorra, és este átmentünk a Pika hídon Ausztriába, Németlövőre. Ott először egy lucernaföldön mentünk keresztül, kis idő múlva pedig ráfordultunk a postaútra, hát szerencsétlenségünkre köröznék bennünk. Na, gondoltuk magunkba, visszatértünk Magyarországra. Szerencsére nem így történt, hanem az osztrák fináncok állítottak meg bennünket. Motorral nem engedtek tovább bennünk, pedig mi egyenesen Bécsbe akartunk menni. A motort elvették, arról adtak egy papírt. Regisztráltak bennünk, és bekísértek és elszállásoltak bennünk egy ideiglenes szálláson, Németlövőben az iskolaépületben, ahova ágyak voltak bekészítve. Rövid idő múlva Grácsba vittek bennünk, és onnét irányították szét a kikerülő magyarokat különböző országokba. Mivel mi Nyugat-Németországba szerettünk volna menni, ezért nemsokára Bécsbe kerültünk, és még a karácsony előtt megérkeztünk Hamburgba, így azt már ott ünnepeltük. Ott is rendkívül jó bánásmódban részesültünk, mivel ide rendszeresen jöttek be családok, és aki akart elmehetett hozzájuk a karácsonyi ünnepekre. Mi is elmentünk egy családhoz megünnepelni a karácsonyt, ahol terített asztallal vártak bennünket, és még ezeken felül meg is ajándékoztak bennünk. Az ünnepek után úgy váltunk el, hogy ezután bármikor bármilyen ügyben kérhetem a segítségüket, felkereshetem őket. De erre már nem került sor, mert újév után találtam munkát, el tudtam helyezkedni egy repülőgépgyárban. A Gabi meg be sem jött már a lágerbe, mert ő már koráb-

ban elhelyezkedett. Én is elhelyezkedtem, de továbbra is lágerlakó maradtam, mert én ott kaptam munkát a közelében. Egyébként ott nem csak magyarok, hanem kelet-németek, lengyelek, románok, és még ki tudja kik nem laktak, persze egymástól elszeparálva éltünk, minket magyarokat csak magyarokkal költöztettek össze egy épületbe. Közben a Gabi motorját is utánunk hozták, így azzal aztán közlekedni is tudtunk már. Mivel én is szépen kerestem, az elején nem ittam el a pénzt, a végén se, ezért én is vettem egy motort, egy DKV 175-öst. Mikor a motort megvettem, utána lett honvágyam. Ha nem veszek motort, talán nem is jövök haza. Akkoriban itthon a motor nagyon ritka volt. Belegondoltam, ej, ha én ezzel a motorral végigmennék az utcán! Aztán addig-addig tépelődtem, amíg egyszer csak bementem a követségre. Ebben közrejátszott az is, hogy már nagyon hiányoztak a szüleim, testvérem, rokonok, ismerősök, szóval mindenki. Mivel rendszeresen levélben tartottam a kapcsolatot az itteniekkel, ebből tudtam meg, hogy már többen is hazajöttek, és erre kértek engem is az itthoniak. Eldöntöttem: kezemben az iratok, itt a motorom, hazajövök! Elindultam haza Hamburgból egyedül. Hazafelé Bécsbe az unokatestvéremhez Kondics Istvánhoz bementem. Ő le akart beszélni, kérte, hogy maradjak, egészen Bécs határáig kísért. De én elindultam hazafelé, a hegyeshalmi határátkelő felé. Már messziről láttam a katonákat, akik fegyverrel vártak. Na, most mi lesz velem gondoltam, aztán csak beértem baj nélkül Magyarországra. A határon bevittek egy irodába, és kérték a papírjaimat. Mindent rendben találtak, de a motoromat le akarták foglalni. Mondtam nekik, hogy lefoglalhatják, de hát én azt a keresetemből vettem, megdolgoztam érte. Akkor közölték, hogy nem akarják elvenni, de vámot kell róla fizetni. Én a vámot megfizetem, hogyha kell, de hadd menjek vele haza, Szombathelyen is van vámhivatal, majd ott befizetem. Szerencsére a határőrök beleegyeztek, mondták rendben van, de 24 órán belül be kell jelentenem Szombathelyen a motort. Ezek után elindultam haza Náraiba. Miután beértem a faluba, először a Zsigával találkoztam. Rám néz szegény Zsiga: Ej, hát te vagy? Én hát! Mondom! Miután hazaérkeztem, először édesapámmal találkoztam az udvaron, nagyon örült, hogy végre megjöttem, de nem csak ő, hanem mindenki. Ezután a Gazdaságba mentem vissza dolgozni, mert az öreg Kiss visszavett. Nem volt belőle probléma a munkahelyemen, hogy kimentem, de a magánéletemben sem. Senki sem zaklatott emiatt, igaz néha jöttek, kérdezősködtek még a munkahelyemen is, de ebből a rövid kis ka-landból semmiféle hátrányom nem lett.

Tóth László

Egy „kulák” emlékei

A kommunisták hatalomátvételével az üldözések végeláthatatlan sora kezdődött meg számunkra. Ezekből adok itt egy „ízeltőt”.

A békekölcsön jegyzések idején behívtak a Tanácsba. A tanács-titkár alá akart írni velem egy nyilatkozatot, mely szerint én egy nagy összegű békekölcsönt jegyzek. Nagyon felháborodtam és megtagadtam az aláírást. Fenyegetésére én is fenyegetőleg reagáltam. Mivel csak ketten voltunk a szobában, hajtottuk egymást az asztal körül. Talán kilencszer is körülfutottuk az asztalt. A telefonkagylóval a fülnél úgy tett, mintha a rendőrséget hívná, én azonban láttam, hogy a telefon be sem volt dugva. Így minden fenyegetése eredménytelen maradt. Röviddel azután, 1950. január 16-án jött értem egy rendőr, aki bekísért a Tanácsra. Már ott volt D. S. és S. L. is, akik szintén kulákok voltak és két volt csendőr is ott volt. Bezártak bennünket az egyik szobába, ott tartottak bennünk egész estig. Este aztán kettőt-kettőt összebilincselve bevitték minket Szombathelyre. Vagyis nem bevitték, hanem futólépésben kellett követnünk a kerékpáros rendőröket, akiknél kutyakorbács volt. A Hérics kertben álltunk meg, ahol egy „verőbrigád” tevékenykedett. A kilátásba helyezett verést csak azért úsztuk meg, mert a brigád parancsnoka H. J. volt, aki nálunk valamikor kocsis volt, így engem jól ismert. Beküldetett bennünket a Petőfi utcai őrsgödjébe. Másnap bilincsbe verve bekísértek mindannyiunkat az ügyészségre. Ez összesen kilencszer történt meg velünk, míg végül „közellátást veszélyeztető” büntetés címen elítélték bennünket. Én személy szerint három hónapot kaptam, S. L. egyet. A többiek büntetésére nem emlékszem.

A beszolgáltatási terhek egyre növekedtek, nyolcszor söpörték le nálunk a padlást, még vetőmagot sem hagytak. Végso kétségbeesésünkben elhatároztuk, hogy földjeinket felajánljuk az államnak. Az Állami Gazdaság igazgatója K. Gy. azzal a feltétellel vette át a 35 hold földünket, hogy én és Miklós öcsém elmegyünk a gazdaságba dolgozni, amibe mi bele is egyeztünk. Mivel szokva voltunk a kemény munkához, így hamarosan a legjobb munkaezők közé tartoztunk, ami nem minden alkalmazottnál talált jó visszhangra. De a legnagyobb baj akkor lett, amikor egy rendelet jelent meg, miszerint a kulákok a határ közeli üzemekben nem dolgozhatnak, így egyik napról a másikra elküldtek bennünket. Hiába adtak a különféle hatóságok panaszainkra szóban igazat, nem kaptunk sehol munkát. Végül Sz. J.-től hallottuk, hogy Inotán mindenkit felvesznek. Az ottani építkezést az állam kiemelten támogatta, ezért mindketten odautaztunk. Akkor ültem életemben először vonaton. Tényleg azonnal alkalmaztak is minket, azonban nyomorúságos barakkokban helyeztek el bennünket, kaptunk egy szalmazsákot meg egy pokrócot. Többünknek járt aztán még egy lavór. Minket egy szállító brigádba osztottak be dolgozni, és mindig éjjeli műszakban dolgoztunk. Éjjelente 4-5 kocsi raktunk meg építőanyaggal. A vigaszunk az volt, hogy aránylag jól kerestünk. Idővel aztán rendezettebb körülményekbe kerültem, sőt ács továbbképzésre is lett lehetőségem, de a kemény munka és az egészségtelen körülmények úgy megviseltek, hogy ezek miatt szív- és reumaproblémák miatt 1976-ban lerokkantosítottak.

Id. Zelles Sándor

Visszaemlékezéseim

Egy Náraiban élő, kilétét felfedni nem kívánó bácsi mesélte el nekem a következő 1956-os történéseket:

1956-ban Náraiban is virágzott az embercsempészet. Egészen novemberig, amikor a szovjet hadsereg jelenléte miatt ez veszélyessé vált. Történt egy havas, novemberi napon, este tíz óra felé, hogy egy négy emberből álló, agyonázott kis csapat érkezett a faluba.

A Kossuth utca egyik házának lakói és ismerőseik esténként kártyázással mulatták az időt a sötét téli napokon. Ide kopogtattak be a messziről jött emberek. A két férfi és két nő elmesélte, hogy Budapestről érkeztek és Ausztriába szerettek volna menni. Kisnyomban találkoztak az embercsempészekkel, akik elvették a pénzüket és Nárai Ják felőli határánál kitétték őket azzal, hogy már Ausztriában vannak.

Mikor az egyik háznál meghallották, hogy magyarul beszél a rádió, rájöttek, hogy becsapták őket (mivel ekkor a Mocsolánál voltak a szovjetek, az embercsempészek is óvatosabbak lettek, sajnos ilyen esetekhez is folyamodtak). A háziak megengedték, hogy megszárikozozzanak és ott éjszakázzanak. Érdeklődtek szegé-

nyek, hogy a maradék pénzükért nem vinné-e őket valaki tovább. Vállalkozó fiatalban nem volt hiány, azonban nagyon veszélyes vállalkozás lett volna ez, hiszen senkiben sem lehetett megbízni, mert ekkor még a falnak is füle volt. Ha utólag kiderült volna a dolog, súlyos büntetés lett volna a következménye. Így reggel a budapestiek Szombathelyre indultak. Sajnos néhány nap múlva szomorú hír érkezett Náraiba: az egyik férfit Szombathelyen elütötte egy autó és meghalt.

1956. november 4-e után tilos volt az utcákon a csoportosulás, ami azt jelentette, hogy csak 2-3 ember beszélgethetett egymással közterületeken. Ha már 4-5 ember összegyűlt, az már tilos volt. Ilyenkor jött a szovjet harcokcsi, és a benne ülő katona megforgatta a fegyverét. Többször volt erre példa Náraiban is, a gyülekezők ekkor fejvesztve futottak szét.

Azokban az időkben – 1956-ban – a kiskatonákat az ÁVO-hoz sorozták be, így ők ártatlanul lettek a rendszer katonái. Ártatlanok voltak akkor is, amikor a budapesti összetűzések idején csupán a lábukon lévő jellegzetes barna cipő miatt lincseltek meg őket. Rájuk is emlékezzünk az 50. évfordulón.

Lejegyezte:

Marton Melinda

Séták a csöndben

1956 a szabadságvágyról, az életről, az élni akarásról üzen nekünk. Azokról az emberekről, akiket a személyhez fűződő jogaitól megfosztottak, mint például a demokratikus pártválasztás, szólásszabadság, vagy a szabad véleménynyilvánítás. Azokról az emberekről, akik a névviseléshez fűződő jogon kívül más személyes joggal nem rendelkeztek. 1956-ban senki sem akarta az elvett földeket, gyárakat, kastélyokat, egyéb elkobzott

vagyonokat visszaszolgáltatni; a földesuraknak, egykori főuraknak, nemeseknek régi jogaikat visszaadni. A magyar nép mindössze egyet szeretett volna: saját sorsának szabad irányítását. Jó alkalom lesz október végén a halottak napján, hogy órájuk is emlékezzünk, akik életüket adták azért, mert hittek egy szabadabb világban.

Németh Tamás

Bródytól Szócéig

Amíg az ember szabadnak érzi magát, nem múlhat el nyár anélkül, hogy valami emlékezetes ne történe. A történet azzal kezdődött, hogy július 28-án Szombathelyre látogatott az Illés együttes (egykori) tagja, Bródy János. A megyeháza udvarán egy egyórás koncertként indult az esemény. Végül a nagy siker miatt és a nézők követelésére újra és újra folytatódott az előadás. Hétköznapi dolgokról esett szó, mint például a Mama kérlek, a Filléres emlékeim, Az utcán, és még sok más ismert dal. De a régi dalok közé néha-néha egy új is vegyült a közönség nagy csodálkozására. Ezek az új dalok is legalább annyit tanítanak, mint a régiéik:

„Ne törődj vele mit mondanak,
te az vagy, akinek tartod magad,
még akkor is, ha szembe fúj a szél.

Ne törődj vele mit mondanak,
te az vagy, akinek tartod magad.
Ne feledd el, hogy szabadnak születted!”

De bármilyen szabadok is vagyunk, mindig ez az ország lesz a hazánk. A legcsodálatosabb dolgok akkor derültek ki, amikor a dalok közötti átvezetésben a zenész prózai szövegekkel szórakoztatta a közönséget. A legnagyobb sikert Micimackó aratta, aki mivel nagyon hideg van, leugrik a kocsmába egy kis léleklemelegítőért. Valószínűleg Malackával is ott fog összefutni.

Szülinapi ünneplésre is sor került, miután Bródy János is bevallotta, hogy bizony neki is vannak furcsa hangulatai, amikor az utcán járálva nem tudja merre tart az életben. De azt hiszem mi, akik hallgattuk a dalait, tudtuk.

Most pedig itt az idő, hogy Szócéról is essen szó. Szóce egy kis falu és egy patak neve. Nem messze Körmentől az Órségi Nemzeti Park területén folyik a patak. Völgyében fekszik a falu, melynek közelében több olyan rét terül el, melyen a legutolsó jégkorszakból fennmaradt tőzegmoha fajok találhatók. Szombathely természet- és környezetvédő szervezete a Kerekerdő Alapítvány minden nyáron egy hetet táborozik ebben a völgyben. Fő céljuk összegyűjteni a rétekről a szénát, mivel ha a szénában található tápanyag visszajutna a földbe, a tőzegmoha elpusztulna a túl sok tápanyagtól. Mi köze ennek a két eseménynek egymáshoz? Nos Bródy azt énekelte:

„Ha eltűnne az arcodról az a sötét szomorúság,
úgy érezném, hogy vannak még csodák.”

Szóce az a hely, ahol megtörténnek ezek a csodák. Egy hét a meleg nappalokkal és a hideg éjszakákkal, egy hét a szúnyogokkal és a munkával képes az emberben csodákat tenni. Esténként aztán, ha meggyújtjuk a tábortűzet előkerül a gitár, a daloskönyvek és a szívek. Mindenki tiszta szívből éneklie a dalokat, amik a lelkek legmélyére hatolnak. Köztük akad sok „Bródy” is. Dalolunk és énekelünk, mindegy milyen hamis hangon, mert mindenki csak azt hallja hogyan zakatol a szíve a boldogságtól, hogyan sír, ha szomorú a dal, hogyan nevet, ha szárnyalni kell.

Erről szólt ez a tábor, erről a koncert is: meglelni az álomban a valóságot, megtalálni önmagunkat és a harmóniát a természettel. Mert akármerre is haladjon ez a világ, az ember a természet gyermeke, és ezt sosem tagadhatja meg. Mindenkinek meg kell tanulnia úgy élni, hogy helyrehozza az egyensúlyt, megtartsa a harmóniát.

Kovács Ramóna

A világ, a közel, a távol

Van egy világ, amiben élünk,
ez nem más mint az álomvilág.
S van egy hely, hova hazatérünk,
hol nem vár más, csak a valóság.

Ahol álomra hajtjuk fejünket,
hol reggel órára ébredünk,
hogy újra kezdjük minden nap,
amit előtte befejeztünk.

Ahonnán egyszer messzire megyünk
s boldogságvágygal utazunk vissza.
Ahol keserű-boldog könnycseppeinket
az üres utca pora gyorsan felissza.

Ahol újra élet támad
zöld fű nő, ölyv villyogat
s ahol – mint emlékszünk –
a vízben egy kisgyermek sikongat

örömben, mert békát fogott.
Majd elesett és a csalán megcsípte,
de mit sem törődött ezekkel most
csak mosolygott és a békát nézte.

A kicsi zöld jószág a gyermek
kezében ijedten pislogott,
szabadságáért aranytalizmánt
bizony ő nem adhatott.

De felállt a kislány, a békát ledobta
vissza a vízbe s futott, szaladt.
Az arcát néztem, hogyan mosolyog
s megismertem önmagamot.

Ez történt velem itt és még sok más,
mert ide születtem, erre vitt
a sorsom és a szívem. Így kérem:
Tartsd meg te Isten Nárait!

Mert bármily rossz és jó,
bármily öröm és bánat,
én szeretem, mégis szeretem
kicsi falucskámat!

Kovács Ramóna

A szűrés megelőzi a bajt

A prosztataproblémákat a férfiak többsége súlyos gondnak véli. Bár sokan szoronganak a betegségetől, szűrésre, urológiai rendelésre mégis csak kevesen járnak – inkább folyamatos félelemben élnek.

A prosztata a húgyhólyag alatt található, galambtojás nagyságú mirigy. A férfi herében termelt spermiumai a prosztatán átvezető húgycsővön keresztül jutnak a külvilágra. A mirigy váladéka és izomszöveti is szerepet játszanak az ondó kilövellésében. A korosodó férfiak gyakori panasza, hogy nehezebben vizelnek, mint fiatalon. Az esetek többségében ezt a prosztata fokozatos megnagyobbodása, vagyis az orvosok által jóindulatú prosztatatúltengésnek nevezett elváltozás okozza. A fejlett államokban az ötvenen felüli férfiak felének van ilyen gondja, tehát népbetegségnek számít. Oka, hogy a sejtek gyarapodásnak indulnak, így a mirigy tömege fokozatosan nő. Mivel ez lassú folyamat, a legtöbb érintett észre sem veszi, csak amikor már vizelési problémái adódnak. Kezelése egyénre szabott; a gyógyszeres terápiától a sebészeti megoldásig több minden szóba jöhet.

A prosztata daganatos elváltozását vizsgálja a PSA laborvizsgálat. Az eljárás lényege, hogy a vérben egy olyan fehérje mennyiségét mérik, amely szinte kizárólag ebben a mirigyben található – ennek értékéből következtetnek az elváltozásokra. Vagyis, ha a normál értéknél magasabb a koncentráció, felmerülhet a rosszindulatú daganat gyanúja. A laborvizsgálat nem mindig ad százszázalékosan megbízható eredményt, így további vizsgálatokra is szükség lehet (tapintásos vizsgálat, ultrahang, szövettani mintavétel).

A prosztatarák korai felismerésére sajnos kicsi az esély, mert kezdetben nincsenek tünetei. Mivel a betegség a férfi népesség körében a 3. leggyakoribb rákfajta, az ötvenen felülieknek mindenképp tanácsos az évenkénti szűrés. A szakorvos tapintással 80-90 százalékos pontossággal felfedezheti a betegséget. Ha a következő kérdésekre „igen” a válasz, akkor tanácsos felkeresni a szakrendelőt:

1. Vizelés után úgy érzi, nem ürült ki a hólyaga.
2. Két órán belül újra vizelési ingere van.
3. A vizeletsugár többször leáll, majd újraindul.
4. Erőlködni kell a vizelet elindításánál.
5. Éjszaka fel kell kelnie vizelni.

Dr. Nedeczky Alajos
házi orvos

Tisztelt Olvasó!

Eredetileg az őszi közeledtével csupán az általam fontosnak tartott őszi aktualitásokról szándékoztam megszólalni. A súlyos szalmonellafertőzés azonban felborította ezt az érveket. Szeretném a hányással, hasmenéssel járó megbetegedések megelőzésével és kezelésével kapcsolatban néhány gondolatot megosztani Önökkel.

A hasmenéssel, hányással járó megbetegedéseknek akut és chronikus formáját különböztetjük meg. Az akut forma legtöbbször fertőzésnek a következménye, míg a chronikus megjelenés belgyógyászati okokra vezethető vissza. Az akut történésnél azonban sebészeti megbetegedések is szerepet játszhatnak. Ilyenek pl. a vakbélgyulladás, bélelzáródás stb. Akut hányást okozhat még koponyatrauma, tumor, nyílt és fedett hasi sérülés, vesekő, epekő, mérgezés. Ch-

ronikus székürítési zavarokat okozhat ételallergia, ételintolerancia (pl. lisztérzékenység, tejfehérje, allergia, tejcukor-érzékenység egyes endokrin betegségek (pl. pajzsmirigy kóros működése). A fentiek elkülönítését a gondos anamnézis és fizikális, valamint laboratóriumi vizsgálatok biztosítják.

A fentiekből kitűnik, hogy rendkívül bonyolult okai vannak a gyomor bélrendszeri megbetegedéseknek. Bevezetőmet korántsem tartom teljesnek (erre a terjedelemből korlátozottsága sem ad lehetőséget). Ezek után rátérnék a fertőzések okozta akut gyomor bélrendszeri megbetegedésekre.

Az akut hányással, hasmenéssel járó kórokozók által okozott megbetegedések leginkább veszélyeztetettek a fiatal (csecsemő) és az idős korosztály. A betegeknek szinte mindig jelentős a folyadék- és az ionvesztés, valamint e változások miatt a vér „megsavanyodhat”, kialakulhat az acidózis. Ez a folyamat súlyos esetben sokkhoz, halálhoz is vezethet. A csecsemők azért veszélyeztetettek, mert a szervezetük rendkívül sok „sejtvíz” tartalmaz, tehát nagy a folyadék- és ionvesztés. Az idős embereknek fordítva történnek az események, a kevés sejtvízből és ionok elvesztése szintén veszélyes.

Röviden a vírusokról. A leggyakoribb kórokozók az Adeno, Astro, Calici és a Rota vírus. Jellemzőjük, hogy levegő útján is terjednek, tehát nem kell „elfogyasztani” (megenni) a vírust. Egy légtérben tartózkodók is megkaphatják (családok, iskolai osztályok), ezért fokozott higiénés odafigyeléssel sem lehet megelőzni. Legkönnyebb a Rota vírusok kimutatása. A Rota vírus ellen szájon át adható „oltás” jelenik meg 2006 októberétől. Hátránya a borsos ár: két vaccinat kell adni, melynek összege 36.000 Ft! A vaccinációt 6 hónapos korig be kell fejezni egy hónapos intervallummal. Tehát legkésőbb 5 hónapos időpontba lehet kezdeni. Csupán a Rota vírus ellen rendelkezünk oltóanyaggal, kombinált vaccinációval nem rendelkezünk.

Bakteriális kórokozók: Csupán a leggyakoribbakat sorolom fel.

1. Campylobacter: terjedése főleg rosszul hőkezelt (nem teljesen átsütött, főzött) baromfihústól, tojástól származik. Az egyetlen kórokozó, amely antibiotikummal (ERYTHROMYCIN) gyógyítható.
2. Shigella: Leggyakrabban vérhast okoz. A beteg széklete vércsíkos. Antibiotikus terápiát meg lehet próbálni.
3. Coli baktérium. Sok alfaja van, nem csupán enteropathogén, hanem húgyúti- és sebfertőzéseket is okozhat.

4. Entamoeba histolytica. Ez a kórokozó nem baktérium, hanem véglény (a baktériumok és a vírusok közötti átmenet). Az általa okozott betegség a Cholera Nostra (a mi koleránk, vagyis a mérsékelt égövön előforduló betegség). Nagyon fontos a megelőzés, a higiénés szabályok maradéktalan betartása. Klionnal gyógyítható.

5. Clostridium botulini. Főleg a nem kellően hőkezelt disznósajtban fordulhat elő. Ezért a disznósajtot csak korlátozott méretben lehet elkészíteni. Ha mérete megfelelő, a főzéskor a disznósajt belseje is megbízható hőkezelésen esik át. A méz is tartalmazhat Clostridium botulini kórokozót. A betegség haspuffadást, idegrendszeri görcsöket, halált is okozhat. A méz rendkívül egészséges, de csecsemőknek nem javasolom.

6. Végül az ominózus szalmonellafertőzés. Sok fajtája fordul elő. A tünetmentes baktériumhordozóktól az akut súlyos állapotot előidéző betegségekig.

A bakteriális fertőzések megelőzése. A személyi higiéné maximális betartása. Étkezés előtt alapos és megbízható kézmosás. Lehetőség szerint 3 fázisú meleg folyóvízes mosogatás. (1. fázis melegvízes öblítés, 2. fázis vegyszeres melegvízes mosogatás, 3. fázis melegvízes öblítés.) Az ételek megfelelő technológiával való elkészítése (átsütés, átfőzés, gyümölcsök alapos mosása). Az ételek tárolási szabályainak betartása, pl. a hűtőszekrények időközönkénti fertőtlenítő takarítása, az egyes élelmiszerek elkülönített tárolása: ilyen a nyers hús, tej, előzően fertőtlenített tojás, gyümölcs stb. A

fagyasztott ételeket a felmelegítést követően nem szabad újrafagyasztani! Vigyázni kell a fiatal gyermekekre a földön való játszás után kézmosás nélkül ne vegyék kezüket a szájukba!

Végül mi a teendő, ha mégis bekövetkezik az akut gyomor bélhurutos megbetegedés? A hányás megelőzése: legfontosabb a megfelelő diéta. Lehetőleg gyakran, kevésbé consistens, kis mennyiségű, fűszerszegény ételeket fogyasszunk. Nagy mennyiségű folyadékpótlásra van szükség, melyre a legalkalmasabb a citrom nélküli cukros tea, kortyonként fogyasztva. Aromás teákat, pl. gyümölcssteát, valamint ivólevet nem ajánlok. A hasmenés mérséklése: reszelt alma háztartási keksszel, banán, burgonyalevesben főtt sárgaréppával, hússal.

Gyógyszeres kezelés. A hányások legtöbbször diétával megszüntethetőek. Ha ez nem sikerül az orvos megfelelő gyógyszert ír fel. A hasmenésnél a diéta a legtöbb esetben szintén sikeres. Kiváló hatást észleltem a vény nélkül kapható NORMAFLORE ampullától. Csecsemőkorban már adható utasítás szerint. Hatásmechanizmusa a következő: az oldat Bacillus Clausii-t tartalmaz, mely egy jótékony baktérium. Jelenléte a bélflóra normál működéséhez elengedhetetlenül szükséges. Ha kórokozó baktérium telepszik meg a bélbolyhokon, kiűzi azokat onnan. Bátran használjuk otthon, ha hasmenéses panaszunk van. Legyen ott a házipatikában. Előfordul a hányásos, hasmenéses megbetegedéskor ionvesztés is. Ekkor rendelkezésünkre állnak por alapú vényre kapható ásványi sók, pl. NORMOLIT, ELEKTROLYT. Szükség esetén az orvos felírja. Végül fontos a további folyadékvesztés megakadályozására a helyes lázcsillapítás.

Ha mindezek ellenére sem sikerül úrrá lenni a betegségen, marad az infusios kezelés. Az infusios kezelést kizárólag kórházi körülmények között lehet folytatni. Ennek oka az állandó szakfelügyelet az infundálás ideje alatt és a helyben lévő laboratóriumi háttér. Infusió bekötését otthoni körülmények között az előző feltételek hiányában szakmai felelősség.

Remélem, tanácsaimmal segíték elkerülni a hányással, hasmenéssel járó megbetegedések jelentős részét, az enyhébb esetekben pedig a beteg otthonában való gyógyulást. Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

Dr. Halász Ernő

csecsemő és gyermekgyógyász

Megkésett beszédfejlődés...

A beszéd kialakulása hosszú, bonyolult fejlődési folyamat eredménye. Az egészséges gyermek beszédfejlődésének üteme igen eltérő lehet: van aki előbb, van aki később kezd el beszélni. Az első szavak megjelenése függ a belső adottságoktól és a külső körülményektől, így tehát öröklött (veleszületett) és szerzett tényezők játszanak szerepet a beszéd létrejöttében.

Előfordul, hogy ép hallás és idegrendszer, valamint optimális (beszélő) környezet ellenére a gyermek még 3 éves kora körül sem beszél, vagy nagyon kevés szókinccsel rendelkezik. A szavakat erősen pöszén, hibásan ejti, hosszabb szavakból csak egy vagy két szótagot mond, nem beszél egyszerű, rövid mondatokban. Ekkor beszélünk megkésett beszédfejlődésről. A beszédmegértés általában mindig gyorsabban fejlődik, mint maga a beszéd: a gyermek egyszerű utasításoknak eleget tesz, ismerős tárgyakra, személyekre helyesen rámutat, a kért tárgyat kérésre odahozza. A beszédészlelés és beszédmegértés alapja az ép hallás, ezért ha gyermekünk beszédindulása késik, meg kell győződnünk a hallása épségéről. Szükséges tehát egy fülészeti kivizsgálás.

A szülőknek fontos tudniuk, hogy az anyanyelv elsajátítása a gyermek egész életét meghatározza. Nagy odafigyeléssel kell segíteni a gyermeket, hogy sikeresen fejlődjön és az esetleges hátrányait leküzdje. Ebben nyújt nélkülözhetetlen segítséget a logopédus. Mit tehet a szülő gyermeke fejlődése érdekében?

A gyermek kiegyensúlyozott fejlődésének alapja a szoros és meghitt anya-gyermek kapcsolat. Fontos, hogy a gyermeknek a felnőttekkel és egész környezetével minél elevebb és gazdagabb kapcsolata legyen! A gyermeket nem tanítani kell, hanem együtt játszani vele, beszélni hozzá, foglalkozni vele! Nem szabad elkeseredni, ha a gyermek kezdetben elutasító, nehezen működik együtt. Legyünk türelmesek, fontos a fokozatosság és a rendszeresség! Énekeljünk, meséljünk neki, mindig mondjuk el, mit csinálunk vele! Tudni kell azt is, hogy az eredmény nem feltétlenül azonnal jelentkezik, sokszor a beszéd váratlanul ugrásszerűen indul meg.

A megkésett beszédfejlődésű gyermekek nagy része mutogatással igyekszik megértetni magát. Hogyan is viselkedünk helyesen? Ha a szülő soha nem lenne hajlandó megérteni gyermeke jelbeszédét, akkor a köztük lévő kapcsolat sérülne, magatartási problémák alakulhatnának ki. Ha viszont minden esetben megértjük sajátos jelnyelvét, akkor nem lesz késztetése beszéddel közölni kívánságait, érzéseit, véleményét. Mit tegyünk hát? A gyermek jelzéseit, mutogatásait csak korlátozottan fogadjuk el. Néha, de nem túl gyakran mondjuk neki azt, hogy nem értjük, próbáljuk kimondani mit akar. Ezzel fokozatosan rávehető a gyermek arra, hogy bizonyos esetekben megszólaljon és csökkenjen a jelzések, mutogatások száma. A gyermek kiejtését ne javíttassuk, a szavakat ne ismételtessük vele! Igyekezzünk megérteni őt, akármilyen hibásan is ejti ki a szavakat, hisz a beszéd indítása és fejlesztése a cél! A tiszta kiejtés kialakítása későbbi feladat, melyben nagy segítségünkre lesz a logopédus.

Molnárné Németh Emma

védőnő

Hír

Légi csata Nárai felett

A II. világháborúban Nárai felett lelőtt repülőgép kutatása sikerrel zárult, ezúton is megköszönöm a velem egykorú, Nyíregyházán élő Jánkfalvi Zoltán kutatónak (barátomnak) a községünkért tett önzetlen fáradozását, akinek hasonló kutatásai egyébként az Arany Sas repülő magazinban rendszeresen megjelennek, remélhetjük egyszer esetünket is publikálja! A teljes sztori az adatok feldolgozása után a

Nárai Hírmondóban lesz olvasható, amelynek információi már megérkeztek Angliából a Royal Air Force archívumból, különböző magyarországi levéltárakból, valamint a németországi Freiburg-i Katonai Levéltárból, ahol máig őrzik a gépet lelövő német katona jelentési naplóját, így nem csak a nap, óra, perc, hanem a lelövési magasság is ismert sok más körülmény mellett.

Németh Tamás

Választási Információ

Polgármesteri helyért indulók elért eredményei:

Stifter Attila	<i>független</i>	272	polgármester
Németh Tamás	<i>független</i>	221	
Koltai Ernő	<i>FIDESZ, Kereszténydemokrata</i>		
	<i>Néppárt</i>	82	
Bölcsvölgyi Borbála	<i>független</i>	23	

Képviselő helyért indulók elért eredményei:

Németh Tamás	<i>független</i>	301	képviselő
Lóránth Csaba	<i>független</i>	265	képviselő
Léber Balázs	<i>független</i>	235	képviselő
Koltai Ernő	<i>FIDESZ, Kereszténydemokrata</i>		
	<i>Néppárt</i>	222	képviselő
Stieber Tibor	<i>független</i>	201	képviselő
Lóránth József	<i>független</i>	182	képviselő
Hompasz Béla	<i>független</i>	178	képviselő
Szilágyiné Pompor Vilma	<i>független</i>	169	
Tóth László	<i>független</i>	167	
Kovács Gyula	<i>független</i>	166	
Putz Attila	<i>független</i>	156	
Miháczai Szilveszter	<i>független</i>	142	
Széttag Jenőné	<i>független</i>	141	
Lóránth Miklós	<i>független</i>	135	
Kovács Miklós	<i>független</i>	110	
Moór Sándor	<i>független</i>	89	
Horváth Pál	<i>független</i>	79	
Gerencsér Miklós	<i>független</i>	75	
Horváth Józsefné	<i>független</i>	67	

Ezúton szeretném megköszönni a magam és a mellettem induló képviselőjelöltek (Szilágyiné Pompor Vilma, Lóránth József, Kovács Gyula, Tóth László, Lóránth Csaba) nevében mindenkinek, akik éltek alkotmányos jogukkal és a választáson kinyilvánították véleményüket, különösen azoknak, akik az általunk képviselt értékrend mellett tették le voksukat!

Németh Tamás

Rövid hírek

Falunap

2006. július 15-én, szombaton vidám hangulatban telt a falunapi vigadalom.

A Nárai Hírmondó már az Interneten

Köszönet illeti Lóránth Csabát, aki elkészítette a Nárai Hírmondó weblapját. A www.naraihirmondo.pantel.net oldalra kattintva elérhetővé válnak a lap korábban megjelent számai, azokban bárki böngészhet, letöltheti.

Köszönjük!

Az Egyházközség képviselő-testülete ezúton is megköszöni a felajánlott vörösbort **Tóth Antal** borosgazdának, amivel a falubelieket és ismerőseiket a búcsúi fogadáson vendégül láthattuk! Köszönjük!

Köszönjük!

Mivel az idei évben ez az utolsó lap, ezért az Egyházközség képviselő-testülete ezúton is megköszöni **Polgár Károly** áldozatos munkáját, hogy az idei évben is vállalta a templom és a plébánia fűnyírását! Ugyancsak megköszönjük **Marosits Mária**nak és **Takács Istvánné, Márta néni**nek a templom díszítésében és takarításában tett lelkiismeretes fáradozását! Köszönjük!

Sport

Labdarúgás

A 2005–2006-os bajnokság nem az elvárásainknak megfelelően alakult. Csapatunk csupán a 4. helyen végzett, így a 2006–2007-es évet nagy reményekkel várjuk, ismét a feljutást tűztük ki célul. Ennek megvalósításához új edzővel vágtunk neki az őszi szezonnak Bognár Géza személyében, aki már korábban is irányította a csapatot a megyei első osztályban, amikor Nárai a tabella második helyén végzett. A bajnokság megnyerésének

érdekében tapasztalt és rutinos játékosokat is igazoltunk. Szakács Norbert Vasszé-csenyiből, Polgár Dániel Ausztriából, Hende László és Gerencsér Zoltán a Honvéd-Savariától érkezett. Újra kezdte a labdarúgást Balikó Csaba, valamint egy ifjúsági korú játékos érkezett a Haladástól Tóth Bálint személyében.

Az elmúlt 7 forduló után biztosan mondhatom, hogy jól beilleszkedtek az új játékosok a csapatba. Hét mérkőzés után a Nárai 100%-os teljesítménnyel a tabella élén áll. De nem csak a bajnoki rajt kezdődött számunkra ilyen fényesen, akik nyomon követik a

csapat mérkőzéseit, azok tudják, hogy a Magyar Kupában is jól szerepeltünk. Túl vagyunk immár a harmadik fordulón is, mindhárom mérkőzésen nálunk magasabb osztályban szereplő csapaton sikerült túljutnunk. A Spari a megyei másodosztályban szerepel, Balogunyom és Vép csapatai pedig a megyei első osztályban vitézkednek. Ezen sikerek után várjuk az elkövetkező kupafordulót, ami várhatóan jövő év tavasszal folytatódik. Addig pedig a bajnokságra koncentrálnunk, ahol még pályára lépünk például a bajnokesélyesnek számító Püspökmolnári ellen, akiket a megyei első osztályból már jól ismer Nárai futbalszerető közönsége.

Ezúton szeretném megköszönni a sportolók nevében a sportöltöző felújítását az önkormányzatnak, amelynek megvalósítása nagy részben Stifter Attila polgármesternek köszönhető, aki a költségek egy részét pályázati úton teremtette elő. Így végre megszépülhetett a régóta felújításra váró öltöző. Remélhetőleg a tél folyamán a belső járólapozásra is sor kerül.

Végezetül, de nem utolsósorban szeretnék megköszönni a szurkolók biztatását is, akik közül immár többen is nem csak hazai pályán, hanem idegenben is egyre nagyobb számban állnak a csapat mellett.

Rozmán Pál
sportkör elnök